

United States Holocaust Memorial Museum
Oral History Interview
Romania Documentation Project

Numele și prenumele interviuatului: Constantin Popa

Data nașterii: 1930

Locul nașterii: Onișcani, Republica Moldova

Rola interviului: RG-50.572.0167.01.01

Data interviului: 14 iunie 2010

Constantin Popa, născut în anul **1930**, în satul **Onișcani** și a fost interviuat cu privire la acțiunile împotriva evreilor care au avut loc în localitatea sa, la începutul celui de-al Doilea Război Mondial. El relatează că a fost **martor** la strângerea evreilor din Onișcani și uciderea lor în niște **tranșee** săpate anterior, situate la marginea localității în locul numit **Cula**. El spune că erau printre evrei și colegi de școală, dar își amintește un singur nume: Șoilic.

De asemenea, despre soldații care i-au ucis pe evrei nu poate spune dacă erau români sau nemți.

[1]:00:00:00 - [1]:12:18:02

Question: Spuneți-mi, vă rog, numele de familie și prenumele.

Answer: Familia **Popa Costea** a lui Ștefan.

Q: În ce an v-ați născut ?

A: În **1930**.

Q: Unde v-ați născut ?

A: Aici în **Onișcani**.

Q: Înainte de război, în Onișcani, până în **[19]41**, locuiau evrei aici în sat ?

A: Da, locuiau.

Q: Vă amintiți care dintre ei ?

A: Îmi amintesc, de ce nu ? Era și colegi de școală care am învățat cu dânșii, îmi amintesc.

Q: Dar cam câte familii locuiau ?

A: Da, stai că acum o să spun: una, două, trei, patru, vreo cinci familii.

Q: Îi cunoșteți pe careva dintre ei după nume sau după numele de familie ?

A: Așa îi cunoșteam pentru că ei aveau prăvălie, aveau magazin și ne duceam și cumpăram ba una, ba alta, iaca de ce îi cunoșteam.

Q: Vizual îi cunoșteți ?

A: Da, da, da.

Q: Când a început războiul ați văzut ce s-a întâmplat cu evreii la voi în sat ?

A: Da, când s-a început războiul eu eram în partea asta – să mergem să vă arăt este chiar și locul, când ne suim cu mașina – eram, când te duci șoseaua înapoi spre, șoseaua care merge la vale, am avut ogor acolo, parte, unde pășteam vitele. Și când eu eram dimineața, era undeva pe la ora 10-11, în vremea asta, și am văzut că vine o coloană din sat, vine o coloană din sat. Ei, copilăria din urma lui, femei, oameni care plângeau, care nu știu ce.

Q: În coloană erau și copii și bărbați ?

A: Ei, copii nu erau din ăștia mititei, dar erau tot care mergeau singuri.

Q: Deci mai mărișori oleacă ?

A: Da, da, da, păi dacă umblau la școală prin clasa a II-a, a III-a, erau mai mărișori. Și m-am luat și eu după dânșii, după coloană și după oamenii aceia care mergeau cu dânșii și ne-am suit, de acum am mers la deal, dar noi nu știam ce poate să se întâmple. Am mers la deal și de acum acolo când am ajuns, acolo era făcute tranșee încă dinainte de război, prin [19]38, [19]39, se știa că aici pe valea aceea, Cula cum îi spunem noi, se știa că probabil va fi linia frontului. Și s-au făcut tranșee contra tancurilor, erau făcute zigzag, știi, că nu erau în direcție dreaptă, așa și așa.

Q: Și cât de mari erau tranșeele acelea ?

A: Tranșeele erau undeva vreo 4 metri adâncimea și vreo 8 metri lățimea, tranșeele erau. Dar mai sus, mai sus de acum pe creasta dealului erau făcute tranșee unde trebuia să șadă pihota, erau făcute prima linie și a doua linie, tot așa, săpate tot, tot, tot. Ei, noi de acum am mers până am mers, am văzut că mergea înainte, probabil că era pregătit vremea dinainte acolo unde să-i ducă. Și am mers și era acolo, i-a pus, că era loc acolo pe unde se bagă în tranșee, i-a pus în tranșee.

Q: I-au vârat dintâi înăuntru ?

A: Da, da, în tranșeele cel mare care contra tancului, i-au vârat în tranșeele acela și noi ca copiii, ba încolo, ba înapoi, ședeam și ne uitam. Acum s-au pus, că pe haine nu îi puteam cunoaște ce sunt, nemți, români, mai știu eu de care.

Q: Dar i-au adus soldații pe dânșii ?

A: Soldații i-au adus.

Q: Dar nu auzeai mata în ce limbă vorbesc soldații aceia ?

A: Dar nici nu am atras atenție, n-am atras atenție în ce limbă.

Q: Dar nu țineți minte cam câți soldați erau cu dânșii ?

A: Va să zică era unul înainte, unul din urmă, și doi de o parte și doi de o parte, cam așa ceva, după cum îmi amintesc, dar precis nu pot să spun.

Q: Undeva la vreo șase soldați.

A: Da.

Q: Dar evrei câți erau ?

A: Tot nu pot să spun aproximativ câți, familiile acelea, cinci, șase familii, dar câți evrei ...

Q: Mata i-ai cunoscut, erau toți acolo aceia din Onișcani ?

A: Erau din Onișcani, mă tem că toți din Onișcani. Și s-a dus, i-au băgat în tranșeu tot acolo, i-au pus așa grămadă, ei cum, așa grămadă i-au pus și le-a dat voie cinci minute ca să ieie să vorbească între dânșii și în timpul acela s-a pus unul cu pușca mitralieră, unul pe un mal și altul pe un alt mal și când au prins a trage eu m-am speriat, am și chicat jos, m-au luat alții de subțiori și m-au adus, eu nu am putut rezista. Și eu au rămas acolo de acum. Și de acum a doua zi s-au dus oamenii și i-au îngropat, nu i-au lăsat să stea așa, să șadă.

Q: Dar mata ai fost a doua zi la groapă ?

A: Nu am fost, a doua zi nu am fost, dar după spusele la alții, după spusele la alții așa mi-au spus că i-au îngropat. I-au îngropat să nu umble animalele, eu mai știu eu ce.

Q: Dar când mergeau pe drum acolo spre groapă pe dânșii i-au dus cu bagaje sau i-au dus cu mâinile goale ?

A: Care avea în mână câte o setcă, câte ceva avea, dar greutate mare nu aveau.

Q: Și când au ajuns acolo lângă groapă pe dânșii i-au dat înăuntru cu tot cu bagajele acelea ale lor ?

A: Da, da, da.

Q: Cu totul i-au dat ?

A: Da. Ei aveau produse, probabil mâncare ceva, că nu știau ce o să se întâmple cu dânșii.

Q: Și i-au lăsat îmbrăcați sau i-au pus să se dezbrace ?

A: Nu, i-au lăsat îmbrăcați, cum au fost așa i-au lăsat.

Q: Dintre ei mata ții minte pe cineva, pe cine ai cunoscut dintre ei ?

A: Eu pe ăștia din sat i-am cunoscut pe toți, pentru că ei aveau prăvălie, aveau magazinele lor, că nu numai baruri. Și ne duceam la dânșii, cumpăram ba una, ba alta, ba alta, ei se ocupau mai mult cu comerțul. Și cum să nu îi cunoști dacă erau săteni? Erau vreo câțiva băieți care au și învățat cu mine într-o clasă, învățau cu mine într-o clasă.

Q: Și îi țineai minte pe nume sau nu ?

A: Nu mai țin, știu că pe unul îl chema **Șoilic** ?

Q: Șoilic ?

A: Da. Dar pe ceilalți nu îi mai țin.

Q: Și el tot era acolo, Șoilic ?

A: Tot era.

Q: Dar când ai spus mata că i-au lăsat cinci minute să își ieie rămas bun, auzeai ceva ce vorbeau sau se auzea ?

A: Ei între dânșii vorbeau, dar ce vorbeau nu știu, nu știu, dar se vede că ei s-au priceput probabil că ce poate să se întâmple, așa eu îmi închipui, că s-au priceput.

Q: Dar mata de la ce distanță ai văzut toată asta ?

A: Ei, cum la ce distanță, depinde dacă șezi undeva pe malul tranșeului, la patru, trei, patru metri, așa ceva.

Q: De la trei, patru metri ?

A: Da, de la tranșeul acela și sigur că, și când au prins a trage eu m-a speriat, dacă am văzut eu cum ucide omul, nu am văzut.

Q: I-a dat pe toți odată în groapă, acolo înăuntru ?

A: Toți i-au dat, toți grămadă, toți.

Q: Și eu nu am înțeles: era o mitralieră sau două mitraliere ?

A: Unu pe un mal și unul pe alt mal.

Q: Asta ai spus că era de 8 metri lățime, tranșeul ?

A: Da, da.

Q: Și la așa distanță mare ?

A: Da, așa ca de aici până în ușă, dacă nu mai lată.

Q: Și unul era acolo cu mitraliera și unul de partea cealaltă ?

A: Da, unul pe un mal și unul pe alt mal.

Q: Dar ceilalți soldați unde erau ? Că mata ai spus că erau șase soldați.

A: Aceilalți soldați nu am văzut, nu am observat unde stăteau, nu am observat, că era lume de pe lume și nu puteau să vezi ce și cum.

Q: Era lume și din sat multă ?

A: Da, era, lume care a mers din urma lor, știi, mergeau din urma lor.

Q: Dar v-a dat voie, nu vă alunga ?

A: Nu. Ne-a dat voie, s-a uitat, dar a prins a se speria și au fugit ei singuri oamenii, s-au speriat și au fugit ei singuri.

Q: Dar ce s-a întâmplat cu averea la evreii ăștia de la voi din sat ?

A: Nu pot să spun ce s-a întâmplat. Se vede că, după auzite de la alții, apoi toți cei răi de lucru, și bețivani, și leneși, probabil că au luat. Eu așa îmi închipui, că statul nu a luat, statul nu a luat nimic, ei, ce avea ei în prăvălia aceea a lor, mâncare, băutură sau mai știu eu ce era au luat toți ăștia răi de lucru.

Q: Dar atunci în afară de evrei au mai fost omorâți și alți oameni ?

A: Nu, nu, nu.

Q: Nu știți dacă țiganii nu erau omorâți ?

A: Nu erau nimic.

Q: Nici comuniștii ?

A: Nici, nici, nimic, nu erau.

Q: Au mai fost și alte cazuri când ați văzut atunci în timpul războiului ca să fie omorâți și alți oameni ?

A: Nu am văzut, nu au fost. Au fost după vreo câteva zile sau nu știu cât au adus de la Gârboveți.

Q: Ce au adus ?

A: Tot niște evrei, dar aceia mai puțin, nu știu cât, dar nu i-au împușcat acolo, mai deoparte încă.

Q: Dar mata ai văzut cazul acesta ?

A: Nu, cazul acesta nu, după spusele la alții.

Q: Ați auzit de la alții ?

A: Da, da.

Q: Și unde i-au împușcat ?

A: Tot acolo în tranșeul acela. Putem să mergem să vă arăt dacă sunteți cu mașina, ca să știți, să vă puteți face închipuire cam cum a fost.

Q: Vă mulțumesc frumos.

A: Atât ?